

Ilaqutariinnermut tunngasut

pillugu suliasaqarfimmi

pilersaarusiamut

Oktober 2004

IMAI

Aallaqqaasiut	1
Killiffimmut tunngasortaa	2
Meeqqanut inuusuttunullu tunngasut	2
Massakkut paaqqinniffiusut:	2
Inuusuttut Inaat, Qaqortoq.....	3
Røde Kors Børnehjem, Nuuk	3
Ulinermiut, Nuuk	4
Meeqqat Illuat, Nuuk	5
Gertrud Rask Minde, Sisimiut	6
Qasapermiut, Sisimiut	7
Sarliaq, Ilulissat.....	7
Meeqqat Angerlarsimaffiat, Uummannaq.....	8
Prinsesse Margrethes Børnehjem, Ammassalik	9
Aja, Nuuk.....	10
Matu, Nuuk.....	10
Niviarsiaqqanut ingerlataq, Nuuk	11
Paaqqinniffik katsorsaavisoq, Sisimiut	11
Innarluutilinnut angerlarsimaffinnut tunngasut	12
Massakkut paaqqinniffiusut:	12
Ivaaraq, Qaqortoq	12
Tusilartut Angerlarsimaffiat, Sungaartoq, Qaqortoq	13
Palleq, Paamiut	14
Aaqa, Nuuk	14
Elisibannguaq, Maniitsoq	15
Uiluiit, Sisimiut	16
Pilutaq, Sisimiut	16
Ikinngut, Ilulissat	17
Innarluutilinnut immikkoortortaq, Uummannaq	18
Innarluutilinnut immikkoortortaq Nasippi, Taliisaq	18
Allaaserinninnermut tunngasortaa	19
Pissusiviusunut tunngasortaa.....	22
Iluarsaassineqqat assigiinngitsut Uummannamilu illusineq	27
Ivaaraq nutaaq Ivaaratoqallu allanngortinneqarnera.....	29
Prinsesse Margrethes Børnehjem nutaaq, Ammassalik.....	30
Meeqqaanut inuusuttunullu immikkut pisariaqartitsisunut immik-koortortaq, Nuuk	31
Inersimasunut matoqqalluinnartunut immikkoortortaq, Nuuk.....	32
Ajap allanngortiterneqarnera allilerneqarneralu, Nuuk	33
Gertrud Rask Mindep allanngortinneqarnera, iluarsaanneqarnera allineqarneralu, Sisimiut.....	34
Meeqqanut inuusuttunullu paaqqinniffiup pioreersup immikkoortortaqarfittaava, Nuuk	34
Meeqqanut inuusuttunullu paaqqinniffiup pioreersup immikkoortortaqarfittaava, Qaqortoq	35
B-155-ip ilaqutariinnik katsorsaavittut immikkoortoqarfingorlugu allanngortinneqarnera, Ammassalik	35
Meeqqat Angerlarsimaffianni ilaqutariinnik katsorsaannermut immikkoortortaqarfik, Uummannaq.....	36

Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffiup pioreersup immikkoortortaarfittaava, Ilulissat	36
Inersimasunut innarluuterpassualinnut immikkoortortaq, Qaqortoq	37
Niviarsiaqqanut inuusuttunut arnanullu immikkut pisariaqartitalinnut immikkoortortaq, Sisimiut.....	37

Aallaqqaasiut

Inatsisartut 2004-imi Aningaasanut Inatsisaanni aamma Inatsisartut 2005-imi Aningaasanut Inatsisissaattut Siunnersuummi kontop pingaarnep 80.00.00-ip ataani allaaserineqarpoq aningaasat ingerlatanut aalajangersimasunut tutsinneqanngitsut Ilaqutariinnermut Peqqissutsimullu Pisortaqaarfiup ataani ingerlatanut tul-leriaarinermi immikkut salliutinneqartunut atugassatut piviusunngortinneqarnissaat naatsorsuutigineqartoq.

Immikkoortortamut pilersaarusiame matumani ilaqutariinnermut tunngasuni ukiuni 2004-mit 2008-mut sanaartukkatigut piorsaaneq Inatsisartuni naalakkersuinikkut siusinnerusukkat oqaluuserineqarsimanngitsaq pineqarpoq, taamaalillunilu tassaalluni aningaasaliissutitigut sinaakkutassaliunneqartut iluanni ingerlatat suut tulleriaarinermi immikkut salliutinneqarnerannik allaaserinninneq.

Immikkoortortamut pilersaarusiaq makkuninnga imaqarpoq:

- Killiffimmut tunngasortaa, tasanilu illuutit pio-reersut suuneri sumullu atorneqarneri pillugit nassuiaat allaaserineqarpoq
- Allaaserinninnermut tunngasortaa, tasanilu suliassaqaarfimmi tassani pisariaqartitat suuneri pissutsillu sumut sammiveqarnerat allaaserineqarput
- Pissusiviusunut tunngasortaa, tasanilu sanaartugassatut pilersaarutit suut aningaasaliissutitigut sinaakkutassaliunneqarsimasut iluanni ingerlanneqartussatut toqqarneqarsimanerat allaaserineqarpoq.

Malugeqquneqassaaq utoqqarnut tunngasuni paaqqinniffinnik piorsaaneq aningaasaliissutitigut sinaakkutassaliunneqarsimasut i-luanni tulleriaarinermi salliutinneqarsimanngimmat. Taamaaliornermut tunngavisoq tassaavoq 2003-mi 2004-milu Inatsisartut Aningaasanut Inatsisaanni aningaasarpaaluissuit suliassaqaarfimmut tassunga immikkoortinneqarsimanerat, illuutitigullu kinguaattooqqaneq annertunerpaaq massakut meeqqanut inuusuttunullu tunngasuniimmat innarluutilinnullu tunngasuniilluni.

Killiffimmut tunngasortaa

Meeqqanut inuusuttunullu tunngasut

Meeqqanut inuusuttunullu tunngasut meeqqanik inuusuttunillu ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaatigut nr. 1-ikkut 15. april 2003-meersukkut tassungalu atasumik nalunaarutitigut aalajangersaavigineqarsimavoq.

Peqqussummi ' 22-kkut aalajangersarneqarpoq: "Meeqqanut angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartussanut pisariaqartunik amerlassusilinnik paaqqinniffinni inissaqartitsinissaq Naalakkersuisut nakkkutigissavaat." Paaqqinniffiit taakku ANaalakkersuisunit, kommunimit ataatsimit kommuninillunniit arlalinnit pilersinneqarsinnaallutillu ingerlanneqarsinnaapput, imaluunniit paaqqinniffittut imminnut pigisutut Naalakkersuisut isumaqati-giissuteqarfigisaattut pilersinneqarsinnaallutik. @

Peqqussummi ' 25-kkut aalajangersarneqarpoq paaqqinniffiit i-ngerlanneqarnerat Kalaallit Nunaanni kommunit akilersussagaat.

Massakut paaqqinniffiusut:

2003-mi ulloq unnuarlu paaqqinniffinni quliusuni meeqqanut inuusuttunullu 160-inut inissaqartitsisoqarpoq. Inissat taakku 2004-mi qulinik amerlineqarlutik 170-inngorput, 2005-imilu ulloq unnuarlu paaqqinniffiit ataatsimik ilallutik aqqanilinnngussapput, inissallu 15-inik amerlillutik 185-inngussallutik.

Inuusuttut Inaat, Qaqortoq

17-inut inissaqarpoq meeqqanut inuusuttunullu immikkoortortaqarfimmi inissanut arfinilinnut ilaqutariinnullu immikkoortortaqarfimmi inissanut aqqanilinnut agguataarsimasunik. Inissat taakku 2005-imi meeqqanut inuusuttunullu immikkoortortaqarfimmi inissanik marlunnik amerlineqassapput.

Paaqqinniffimmi sullinneqartut tassaapput meeqqat inuusuttullu 0-18-inik ukiullit kiisalu anaanat/ilaqutariit meerallit inooqataanikkut ajornartorsiuteqartut sumiginnagaasimasullu.

Sulinermi tunngaviusoq najugaqartut ataasiakkaat ajornartorsiutaannik, inuttut pissusiinik nukissaqarnerinilu aallaaveqarpoq.

Paaqqinniffimmi sulineq aqqissuussaasumik katsorsaannermi tun-ngaviusunik, ataqatigiinneqartitsineramik oqartarnermik, nammineq angerlarsimaffeqartutut misigisimanermik kiisalu apersuineramik apersuinermilu periaatsinik atuinermik aallaaveqarpoq.

Najugaqartut pisuni atukkaminni suleriaasissanillu pilersaarusionermi namminermi peqataatinneqartarput.

Najugaqartoq katsorsaaneq pillugu ataatsimiinnerni peqataatinneqartarpoq, kiisalu nalunarusiat nammineq pilluni suliarineqartut tamaasa atuartarlugit atsiortalugillu.

Røde Kors Børnehjem, Nuuk

30-nut inissaqarpoq, meeqqanut inuusuttunullu immikkoortortaqarfinni marlunni tamarnik immikkut arfineq pigasunut inissalinnut, ilaqutariinnut immikkoortortaqarfimmut qulinik inissalimmut kiisalu immikkut najugaqarfimmut sisamanik inissalimmut agguataarsimasunik.

Paaqqinniffimmi sullinneqartut tassaapput meeqqat inuusuttullu 0-18-inik ukiullit, inooqataanikkut imaluunniit misigissutsitigut ulorianartorsiortinneqartut, isumagineqarnikkullu ikiorneqarnissamik imaluunniit perorsaanikkut annertuumik tapersorneqarnissamik ilitsersorneqarnissamillu pisariaqartitsisut. Ila-qutariinnut immikkoortortaqarfimmi sullinneqartut tassaapput anaanat/ilaqutariit meerallit meeqqatut inuusuttutullu qulaani allaaserineqartutut atugaqartut.

Børnehjemmip perorsaanikkut sammiviani meeqqat, inuusuttut ilaqutariillu tamarmik assigiinngitsutigut sumiginnagaasimasut i-sumaginninnikkut perorsaanikkullu suliniuteqarfigineqarnissaat siunertarineqarpoq.

Taamaattumik paaqqinniffiup makku pingaartippai:

- S nammineq tunuliaqutarisap akuerisinnaaneranut pitsaasunik
 tunngavissaqalernissaq namminerlu atugarisanik paasinninnissaq
- S toqqaasinnaajumalluni periarfissanik piviusunik pilersitsinissaq
- S inuttut ineriartornissamut periarfissat pitsaanerpaat pilersinnissaat
- S iliuserisassatut nammineq toqqakkat akisussaaffiginissaat

Ulinermiut, Nuuk

Paaqqinniffik meeqqanut/inuusuttunut 0-18-inik ukiulinnut 12-inut immikkoortortaqaqfinnut marlunnut agguataarsimasunut inissaqarpoq.

Ulinermiut meeqqanik inuusuttunillu angerlarsimaffimminni piffissami sivikinnerusumi sivisunerusumiluunniit najugaqarsinnaanngitsunik, sinaakktassanilli aalajangersimasunik, tapersorsorneqarnermik isumagineqarnermillu pisariaqartitsisunik ilaqutariinni ajornartorsiutit meeqqallu siunissaata qulaajaneqarneranni tiguisarpoq.

Paaqqinniffiup anguniagara nalinginnaasumik angerlarsimaffittut innissani, meeqqallu isumaqarluartumik ulluinnarni inuuneqarnissaannik tuninissaat. Aaqqissusaasumik perorsaaneq aqputigalugu paaqqinniffiup avatangiisit toqqissisimasut pilersiniartarpai, kiisalu isumaginninneq eqqumaffiginninnerlu tunniussariniartarlugit.

Paaqqinniffiup kissaatigaa meeqqat:

- S naleqartutut isigineqarlutik misigisimassasut, taamalu namminneq inuttut
 naleqassuseq imminullu tatigineq ineriartortissagaat.
- S illup iluani avataanilu ingerlatani peqataaneq ilinniassagaat, tamannalu
 aqputigalugu inooqataanikkut pikkoriffiit angujartuaarlugit.
- S malittarisassat nalinginnaasut ilinniassagaat, inuiaqatigiinni

inooqataalersinnaaniassagamik.

Perorsaanikkut anguniakkat anguniarlugit paaqqinniffiup illuaraq kangerlummiittoq ingerlatanut aallaarsimaanernullu atortarpaa.

Meeqqat Illuat, Nuuk

Meeqqat Illuat Ilaqutariinnut Pisortaqarfiup meeqqanik nalinginnaasumik silassorissusilinnik 4-14-inik ukiulinnik atukkamikkut sukumiisumik qulaajaanissamik aamma/imaluunniit perorsaanikkut sunniuteqarluartumik suliniuteqarfigineqarnissamik pisariaqartitsisunik paaqqinniffiutigaa.

Meeqqat Illuat meeqqanut 18-inut inissaqarpoq, immikkoortortaqarfinnullu pingasunut agguataagaalluni, meeqqallu 4-12-inik ukiullit tigusalugit, taakkulu kingusinnerpaamik 14-inik ukioqalernerini angerlartittarlugit.

Taakku tasaanerupput meeqqat annertuumik sumiginnagaasimasut.

Meeqqat ilaatigut ersinermik, imminut allanullu ataqqinninnginnermik, inuiaqatigiinni naleqqussarniarnernimmi annertuumik ajornartorsiuteqarnermik, imminullu ajoquserniarnermik (imminornisasamik eqqarsaateqarnermik, naamaarniarnermik, imminut qitsuarnermik/kilersitertarnermik) annertuumik ajornartorsiuteqar-tutut ilisarnaateqartarput, atuartitsinermik assut akornusersuisarlutik aamma/imaluunniit atuangitsuukulasorujussuullutik kii-salu pisussaaffimmik akisussaaffimillu ataatsimut tigusiumasuussanatik.

Meeqqat tamarmik siullermik qaammatini 3-6-ini qulajaavigisassatut/misissugassatut tiguneqartarput, tamatumalu kingornatigut katsorsarneqarnerat Meeqqat Illuanni ingerlaqqissanersoq isummerfigineqartarluni.

Meeqqat Illuata matoqqalluinnartutut imaluunniit eqqarsartaatsimikkut kinguarsimasutut paasineqarsimasut tiguneq ajorpai.

Meeqqat Illuata meeqqat isumagineqarnissaat annertunerpaamillu ineriartortinneqarnissaat anguniagaraa, ulluinnarni inuunneq ukuninnga pingaartitsiviusoq aqqutigalugu: Asanninneq,

toqqissisimaneq, sinaakktassat aalajangersimasut eqqoriaruminartullu.

Tamanna meeqqap inersimasunit isumaginninnermik pilersitsisunit ulloq unnuarlu malinnaavigineqarneratigut pissaaq, meeqqanut toqqissisimasunik paasiuminartumillu atugassaqartitsinikkut, katsorsaannermi aaqqissuussaasunik avatangiiseqartitsilluni akuerisaanermik, nersualaagaanermik iluatsitsisarnermillu misiginissamut periarfissaqartitsinikkut, avatangiisillu taakku killiliisinnaasuullutik, paasiuminartuullutik eqqoriaruminartuullutillu. Tamanna ilaatigut kangerlummi, tassalu Qoornumi Kapisilinnilu ineqarfinni ilaqutariinnut assingusumik ilusilersugaasuni sivisunerusumik najugaqartarnikkut ingerlaanneqartarpoq, taakkunanilu meeqqat angerlartinneqarnissartik siunertaralugu isumaginninnermi perorsaanikkut katsorsarneqarnissamut ammariartortinneqartarlutik. Perorsaaneq taanna pinngortitamik atuinikkut ilusilersorneqarsimavoq, ilaatigut sisoraaserluni angalaartarnertigut, pisuttarnertigut, angallammik angalaartarnertigut, aalisarnikkut allaniarnikkullu.

Gertrud Rask Minde, Sisimiut

Massakkut immikkoortortanut marlunnut agguataagaasunik 12-inik inissaqarpoq.

Paaqqinniffimmi sullissineq allanngortiterneqarpoq, meeqqanut 16-inut inissaqartitsinermit 2007-imi meeqqanut inuusuttunullu eqqarsartartaatsimikkut kinguarsimasunut 12-inut inissaqartitsilernikkut. Paaqqinniffik ullumikkut meeqqanik assigiinngitsunik najugaqartuuteqarpoq, arfinillit tassaallutik meeqqat inuusuttullu isumagineqarnikkut sumiginnagaasimasut, kiisalu arfinillit tassaallutik meeqqat inuusuttullu eqqarsartaatsimikkut ki-nguarsimasut.

Paaqqinniffiup meeqqanut inuusuttunullu eqqarsartaatsimikkut ki-nguarsimasunut perorsaanerani siunertaq tassaavoq meeqqap inuusuttulluunniit inissinneqarnermini pisinnaasaasa ineriartorteqqinneqarnissaat kiisalu allatigut ineriartornera naapertorlugu pisinnaasanik nutaanik tuniorarneqarnissaa.

Sulinermut tassunga sinaakkutaasut aalajangersimasuullutillu toqqissisimanartuupput. Meeqqat inuusuttullu nalinginnaasumik silassorissuseqartut annertuumilli

sumiginnagaasimasut eqqarsaatigalugit perorsaaniikkut sulinerup siunertaa tassaavoq Kalaallit Nunaanni ulluinnarni inuunnermi inooqataanissamat pisinnaasat ineriartortinneqarnissaat. Aamma tassani sinaakkutaasut toqqissisimanartuullutillu aalajangersimasuupput.

Qasapermiut, Sisimiut

Angutinut inuusuttunut 15-18-inik ukiulinnut qulingiluanut inissaqarpoq, nunamiittortaanut aalisariutaanullu agguataarneqarsimasunik.

Sullinneqartut tassaapput inuusuttut annertuumik sumiginnagaanerp kingunerisaanik sakkortuumik avatangiisiminnullu sammitinneqartumik qisuariartartut.

Najugaqartut ilaatigut tassaapput sakkortusaaarniartartut, ki-ngusissukkut aatsaat ineriartortissimasut, pinerlunniartartut, aanngajaarniutinik assigiinngitsunik atorneerluisut sutigullu eq-qaaneqarsinnaasutigut tamatigut killissaminnik qaangiiniarajuttuusut.

Najugaqartut ilarpaalui aanngajaarniutinik atorneerluinerup kinguneranik qaratsamikku ajoqutissarsimasuupput.

Qasapermiut aalisarneq piniarnerlu perorsaanermi sakkutut atorpaat. Tassani aamma ilaavoq aalisariummik qimussimillu piniariarluni angalasanerni piniarnermi sakkunik atortunillu assigiin-ngitsunik atuinissamik ilinniartitsineq.

Perorsaaniikkut sulinerup qitiusut tassaapput aalisariut 42 fod-sinik takissusilik, umiatsiaaqqat assigiinngitsut, kiisalu qimmit qimuttoqatigiit marluk.

Taamaattumik perorsaanermik suliaqarnermi ukiup qanoq ilinerani piniarnissamat periarfissat apeqqutaasorujussuupput. Piniariarluni sivisuumik angalanerni inuusuttut taakku inuttut pissusii sammineqartarput, ilaqutariinni sumiginnaasuni ilaasutut misigiunnaarlutik imminnut ikiorsinnaasutut isigilersinniarlugit.

Perorsaanermi ulluinnarni aalajangersimasunik avatangiiseqarnermik, illup iluani suliassanik kiisalu isumaqatigiissutinik killissarititaasunillu eqqortitsisarnissamik sungiusaaneq aamma ilaavoq.

Sarliaq, Ilulissat

21-nut inissaqarpoq, ilaqutariinnut immikkoortorta qarfimmi arfineq marlunnut kiisalu meeqqanut inuusuttunullu (0-13-nik ukiulinnut aamma 14-18-inik ukiulinnut) immikkoortorta qarfinnut marlunnut agguataarsimasunik.

Paaqqinniffimmi sullinneqartut tassaapput meeqqat inuusuttullu 0-18-inik ukiullit isumagineqarnikkut sumiginnagaasimasut. Ilaqutariinnut immikkoortorta qarfimmiipput meeqqat marluinnik kisermaamilluunniit angajoqqaallit, ilaqutariittut inuunermik sungiusarneqarnissamik pisariaqartitsisut.

Perorsaanermik suliaqarnermi aallaavik tassaavoq inuttut isiginninnermik tunngaveqarneq, tassanilu inuit ataasiakkaarlutik ta-marmik immikkut asseqanngitsutut isigineqartarlutik, taamaattorli inooqatigiinnermi ilaasutut, tassanilu inooqatigiinnermi ilaaneq pineqartup inuuginnarnissaanut pisariaqartumik tunngaviulluni, inuuneranilu tunngaviusumik nalilittut inissisimalluni.

Paaqqinniffiup meeqqanut ilaqutariinnullu najugaqartunut perorsaanera tassaavoq isumaginnilluarneq sinaakkutassallu toqqissisimanartut aqqutigalugit pisinnaasanik nukittorsaaneq sungiusaanerlu, taamaalillutik najugaqartut namminneq inuunerminnik sapinngisamik annertunerpaamik aqutsisinnaanngortinniarlugit.

Inunnik ataasiakkaanik ataqqinninneq isumaginninnikkut perorsaanermi tunngaviuvoq pingaaruteqartoq. Aammattaaq attaveqatigiinnermi ammasuuneq, unneqqarissuuneq erseqqissuunerlu najugaqartut sulisullu akornanni inooqatigiinnermi tunngaviulluinnartuupput.

Meeqqat Angerlarsimaffiat, Uummanaq

Immikkoortorta qarfimmi ataasiusumi aqqanilinnut inissaqarpoq. Paaqqinniffik innarluutilinnut immikkoortorta q illoqatigisaq peqatigalugu ingerlanneqarpoq. Taassuma saniatigut misiliilluni ingerlatamut immikkoortorta qarfeqarpoq arfinilinnut inissalimmik.

Paaqqinniffiup sullitai tassaapput meeqqat inuusuttullu 0-18-inik ukiullit (annertunerusumilli 8-25-nik ukiullit) isumagineqarnimikkut sumiginnagaasimasut. Najugaqartut tamarmik ilaqutariinnit inooqatigiinnikkut annertuunik ajornartorsiutilinneersuupput. Najugaqartut tamarmik

mikisuunermi alianartunik na-laataqarsimasuupput, atonerlunneqarsimasuupput sumiginnagaasimasuullutillu (inuup isumaginnittuusup imigassamik atonerluisuuneratigut, timikkut tarnikkullu persuttaasartuuneratigut kii-salu kinguaassiuutitigut atonerluisuuneratigut).

Perorsaanikkut sulineq nukissanik pinngortitamiiittunik najuarisamiittunillu aallaaveqarpoq. Taamaalillutik illumi ningiut piniartullu sulisorineqarput, taakkulu angerlarsimaffippalaartunik meeqqanut sinaakkutassaqaartitseqataapput.

Perorsaanikkut sulinerup imaa annertoq ingerlatatigut pisarpoq. Assersuutigalugu qaammatit marluk tikillugit sivilisuseqartunik qimusserluni angalasoqartarpoq, najukkami piniartut peqataaffigisaannik.

Perorsaanermi pingaartutut ilaasoq alla tassaavoq Europami nunanut allanut angalasarnerit, meeqqat nutaanik sinaakkutassikkumallugit kiisalu qaammaasaat annertusisikkumallugit.

Danmarkimi ukioq ataaseq efterskoliniittarneq aamma tamatuma ilagaa.

Prinsesse Margrethes Børnehjem, Ammassalik

17-inut inissaqarpoq, immikkoortortaqaarfinnut marlunnut agguartaarneqarsimasunik (0-6-inik ukiulinnut aamma 7-14-inik ukiulinnut).

Paaqqinniffiup sullitai tassaapput meeqqat inuusuttullu 0-18-inik ukiullit isumagineqarnikkut sumiginnagaasimasut.

Paaqqinniffik piaartumik suliniuteqalertarnermik suliaqarneruvoq, taamaattumillu meeqqat 12-it inorlugit ukiuliunerusut inissinneqartarlutik.

Paaqqinniffik perorsaanermik meeqqanut inuusuttunullu inissinneqarsimasunut misigeqatiginninnermik attaveqarfiginninnermillu tunngaveqartumik ingerlatsivoq.

Ulluinnarni sulinermi ammanee-rannguit quppaaranngullu najugaqartup inuunerminik ilorraap tungaanut ineriartortitsinissaminut massakkorpiaq piareersimaneranik takutitsinnaasut naniniarsarisarpavut. Eqqissisimaneq, patajaassuseq tatiginninnerlu perorsaanermik suliaqarnermi katsorsaanertorpiaq pissuseqarajuttumi pingaartuupput.

Pinngortitaq qimmillu qimuttoqatigiit perorsaanermik sulinermi sakkuupput pingaaruteqartut. Perorsaanikkut nalilittut tunngaviit tassaapput ataqqinninneq, ammasuuneq erseqqissuunerlu.

Aja, Nuuk

Paaqqinniffik tassaavoq inuusuttunut 13-18-inik ukiulinnut qulinut tarnikkut ajornartorsiuteqartunut kinaassuseqarnikkullu paatsiveerusimaartunut katsorsaaviulluni angerlarsimaffiusoq.

Paaqqinniffiup anguniagaa tassaavoq sinaakkutassanik toqqissisimasunik pilersitsinissaq, tassanilu katsorsaannermut tunngavissat pilersinneqassallutik. Najugaqartut ataasiakkaat toqqissisimanermik nassaarnissaannut periarfissinneqartarput, taannalu aallaavigalugu periarfissaqarnera naapertorlugu ineriartortinniarneqartarlutik.

Paaqqinniffiup perorsaariaasia imaappoq:

- S iluseqartitsineq, eqqoriaruminartuuneq inissaqartitsilluarnerlu aqutigalugit inuusuttut inersimasunik nuannaartorisassaqtillugit
- S inuusuttut ilinniartillugit naalliuuteqaraluarlutik pitsaannerusumik inuuneqalerniarlutik nammineq iliuuseqarsinnaasut
- S inuusuttut inunnik allanik peqateqarnermi ileqqunik ilinniartillugit.

Matu, Nuuk

Matu nukappiaqqanut tallimanut imminut asanikkut paatsiveerusimasunut sakkortoorujussuarmik annersaaniartartunut inissaqarpoq. Nukappiaqqat taakku imminnut allanullu ulorianartuupput.

Matu aaqqissuussaanikkut Ajap ataani immikkoortortaavoq.

Immikkoortorta qarfiup taassuma perorsaannermit akeqqersimaarneq eqqarsaatigalugi periarfissat allat misilerarpei. Akeqqersimaarnerit ileqqusoq malillugu

sakkukillisinniarnerinut taarsiullugu akeqqersimaarneq inuuginnarniarluni sakkutut atorneqarpoq, inuusuttut taakku timersullaqqissorsuannngortinniarlugit sungiusarneqartarput, taamaalu nutaamik kinaassuseqalersinniarneqartarlutik.

Niviarsiaqqanut ingerlataq, Nuuk

Niviarsiaqqanut ingerlataq niviarsiaqqanut pingasunut killissaqartitsiniarnikkut ajornartorsiuteqartunut inissaqarpoq.

Niviarsiaqqanut ingerlataq taanna aaqqissuussaaniikkut Ajap ataani immikkoortorta qarfiuvoq.

Paaqqinniffik inersimasunut qanimut attaveqarnikkut najugaqartut ataasiakkaat inuunermi pisartunut sapinngisamik amerlasuunut naleqquttumik qisuariarnermik ilinniartitsiniartarpoq. Najugaqartut ersinerat annikinnerpaaffiaaniitinniarlugu suliniutigineqartarpoq, taakku inuunermi allanik sammisaqarnissamut periarfissaqarsinnaaqqullugit.

Najugaqartut suliffitik aamma/imaluunniit atuarnertik ingerlatiinnassavaat, aammattaarlu illumi ulluinnarni suliassanik pisussaaffeqartinneqarlutik.

Paaqqinniffik katsorsaaviusoq, Sisimiut

2005-ip aallartinnerani atulissaasoq naatsorsuutigineqarpoq. 12-inut inissaqarpoq, immikkoortorta qarfinnut marlunnut agguataagaasunik.

Paaqqinniffik taanna Ilaqutariinnermut Pisorta qarfiup inuusuttunut 12-18-inik ukiulinnut, nalinginnaasumik silassorissusilinnut atugaat sukumiisumik qulaajartariaqartunut aamma/imaluunniit pe-rorsaanikkut sukumiisumik katsorsagassanut immikkut paaqqinniffiutigaa.

Paaqqinniffimmi sullinneqartut tassaapput inuusuttut 12-18-inik ukiullit perorsaanikkut sukumiisumik katsorsarneqarnissamik pi-sariaqartitsisut.

Paaqqinniffiup perorsaariaasissaa suli aalajangersarneqarsiman-ngilaq.

Innarluutilinnut angerlarsimaffinnut tunngasut

Innarluutilinnut tunngasut inunnik annertuumik innarluutilinnik ikiorsiisarneq pillugu Inatsisartut peqqussutaanni nr. 7-imi 3. november 1994-imeersumi Inatsisartut peqqussutaatigut nr. 13-ikkut 31. oktober 1996-imeersukkut aamma Inatsisartut peqqussutaatigut nr. 1-ikkut 23. maj 2000-imeersukkut allannguuteqartinneqartarsimasumi kiisalu nalunaarutini tassunga atasuni aalaja-ngersaavigineqarpoq.

Peqqussummi ' 14-ikkut aalajangersarneqarpoq Isumaginninnermut Naalakkersuisup Aannertuumik innarluutilinnut inissat pisariaqartinneqartut amerlatigisut pigineqarnissaat isumagissagaa@. Taamatuttaaq Isumaginninnermut Naalakkersuisoq tassaavoq paaqqinniffiit taakku pilersinneqartarnerinik ingerlanneqarnerinillu ataqatigiissaarisuusoq. Ilaqutariinnermut Pisortaqarfik tassaavoq paaqqinniffinnik i-ngerlatsisuusoq.

Massakkut paaqqinniffiusut:

Innarluutilinnik paaqqinniffinni tallimaasuni sisamanik immik-koortortaqarfeqartuni 2003-mi 90-inut inissaqarpoq. Inissat taakku 2004-p ingerlanerani 29-nik ilallutik 109-nngussapput, paaqqinniffiillu ataatsimik ilassallutik.

Ivaaraq, Qaqortoq

Meeqqanik inuusuttunillu timikkut eqqarsartaatsikkullu annertuumik innarluutilinnik pisinnaasamikkut ataavartumik annikille-riarsimasunik arfineq pingasunik paaqqinniffik. Najuaqartut in-narluuterpassuaqartuupput, Kalaallillu Nunaanniiginnartinneqarsinnaasutut annertunerpaamik innarluuteqartuullutik. Najuaqartut tamarmik issiavinnik assakaasulinnik kaassuartakkanik atuisuupput.

Paaqqinniffik Røde Kors Børnehjemmitut sananeqaqqaarsimagaluarpoq, 90-ikkulli

aallartinneranni innarluutilinnik paaqqinniffittut qulinut inissalittut allanngortinneqarluni, illutaatali an-nerloorujussuarmik innarluutilinnik isumaginniffissatut naleqqutinnginnera kiisalu qatserisartoqarnermi oqartussaasut peqqusissuteqarnerisigut inissat arfineq pingasunut ikilisinneqarnissaat pisariaqarsimalluni.

Paaqqinniffiup perorsaaniikkut sammivia:

- S najugaqartut pitsaasumik, isumaqarluartumik misigisaqarfiulluartumillu inuuneqartinnissaat
- S iluaqusersuutit najugaqartut sukkulluunniit atorfissaqartitaat iluaqutigisassaallu pissarsiarissallugit, taakkullu atorluassallugit
- S attaveqaqatigeeriaatsinik assigiinngitsunik ilinniartitsnissaq Aaserfallatsaaliinissarlu@
- S ataasiakkaat pillugit iliuusissanut pilersaarusiatic-/katsorsaanermut pilersaarusiatic aallaavigalugit najugaqartut ataasiakkaarlutik toqqissisimasumik pisoqarfiulluartumillu ulluinnarni inuuneqarnissaat a-
nguniassallugu
- S aallaarsimaartarneq
- S najugaqartut meeqqat atuarfiannit anigaangata atuarnermik aamma/imaluunniit allamik sammisassaqaarnissamik neqeroorfigissallugit.

Tusilartut Angerlarsimaffiat, Sungaartoq, Qaqortoq

Inuusuttut Inaata ataani meeqqanut inuusuttunullu innarluutilinnut immikkoortortaqaarfik.

Immikkoortortaqaarfiup manna tikillugu sullitai tassaapput innarluuterpassuallit matoqqalluinnarsinnaasut, Kalaallit Nunaanni allamut inississallugit periarfissaqartinneqanngitsut. Allani taamatut innarluutilittut suussulerneqarsimasunik tassani peqataasinnaasunik peqarpat sulisut taakkuusut atorlugit najugaqartussanik pingasunik tigusinissamut periarfissaqarsinnaavoq, il-lutaatigut sinaakktassat tamanna ajornartinnigippasuk.

Paaqqinniffiup perorsaariaasia nukappiaqqamut tusilartuunermi matoqqalluinnarnermillu

sunnigaaqisumut sammitinneqarpoq.

Palleq, Paamiut

Angerlarsimaffik Palleq najugaqartunut eqqarsartaatsikkut kinguarsimasunut qulinut 18-init qummut ukiulinnut timikkut annertuumik innarluuteqanngitsunut inissaqarpoq. Palleq eqqarsartaatsikkut kinguarsimasut angerlarsimaffigaat, ineqarnermut periarfissanik misiliisimagaluartut, eqqarsartaatsikkullu kinguarsimasut taakku ullup unnuallu ingerlanerata annersaani tapersorneqarnissamik pisariaqartitsisuupput.

Perorsaaniikkut sulineq najugaqartunut toqqissisimanermik, qanissusermik ataqatigiinnermillu pilersitsinissamut angerlarsimaffipalaartitsinermullu sammitinneqarpoq. Ineqartut pisinnaasatik naapertorlugit illumu suliassani tamani peqataatinneqarnissaat pingaartinneqarpoq. Aammattaaq isumaqatigiissutit unioqqutinneqartut kinguneqartinneqartarnerat pingaartinneqarpoq, taamaalillutik najugaqartut isumaqatigiissuteqarnerup ataqatigiinneqarneranik paasinnissinnaaneq ilikkarniassammassuk. Najugaqartut timikkut eqqiluitsuunissamik sungiusarneqartarput. Najugartut pensionisiatik namminneq aqqussinnaanngilaat, taamaattumik pingaartumik inuup attaveqarfiup najugaqartut ilitsersortarpai, qaammat naallugu aningaasaateqarsinnaaqqullgit. Inuup attaveqarfiup najugaqartoq peqatigalugu ilaqtutanut ulluinnarni qanimut attaveqartarnissaq isumagisarpaa.

Aaqa, Nuuk

Tarnikkut napparsimasunut isumaginninnermi nuna tamakkerlugu ul-loq unnuarlu paaqqinniffik inersimasunut 18-it sinnerlugit ukiulinnut 21-nut tarnikkut nappaateqartunut inissalik. Inissat mar-luk najugaqartunut Prader Willi Syndromeqartunut atorneqarput. Immikkoortortaqaqarfiup nutaap 2005-imi atulerneratigut 29-nut inissaqalissaaq. Kalaallit tarnikkut napparsimasut eqqartuunneqarnermikkut Danmarkimut inissinneqarsimasut ilaat immikkoortortaqaqarfiimmu nutaamut nuunneqartussaapput. Paaqqinniffik nakkutigineqarluni sulliviuteqarpoq 18-inut inissalimmut.

Paaqqinniffiup najugaqartussat skizofrineeqartut nalilerneqartut allatigulluunniit tarnikkut nappaateqartut tigunerusarpai.

Paaqqinniffiup perorsaanikkut sulinerani najugaqartut/atuisut ulluinnarni inuuneq inunnut ataasiakkaanut attaveqarnermik aallaaveqartoq neqeroorutigisarpaa. Perorsaariaaseq najugaqartut ataasiakkaat pisariaqartitaanik aallussiviusoq kiisalu periarfissaqarfiusuni inuttut ineriartortitseqataasoq piareersarneqartarpoq. Perorsaanermi najugaqartup nammineq sungiusarneqarnerminut piumasaqaatit ilusilersueqataaffigisarpai. Nammineq atukkat eqqarsaatigalugit sunniuteqaqataaneq akisussaaqataanerlu pi-ngaartinneqarput.

Elisibannguaq, Maniitsoq

Innarluutilinnik 18-62-nik (massakut 26-55-inik) ukiulinnik, eqqarsartaatsikkut kinguarsimasunik pisinnaasamikkut ataavartumik appariarsimasunik paaqqinniffik, 17-inut inissalik. Ammattaq paaqqinniffik sulliviuteqarpoq 24-nut inissalimmik.

Paaqqinniffiup sullitai tassaapput inersimasut eqqarsartaatsikkut kinguarsimasut pisinnaasamikkut ataavartumik appariarsimasut. Aamma najugaqartut tamatuma saniatigut tarnikkut nappaatillit, qaratsamikkut ajoqusersimasut noqartarnermillu nappaatillit tiguneqartarput. Najugaqartut arlallit matoqqalluinnartuunermik malunniuteqartarput. Najugaqartut kommunip utoqqarnik isumaginninneranut ikaarsaarnissamik tungaanut paaqqinniffimmi ataavartumik najugaqartarput.

Paaqqinniffiup perorsaanera najugaqartut ataasiakkaarlutik isumagineqarnissamik, tapersorsorneqarnissamik katsorsarneqarnissamillu pisariaqartitarpasuinut naleqqussagaavoq. Paaqqinniffiup ilusilersugaanerata annertuallaamik allanngortinneqannginnissaa eqqumaffigineqartorujussuuvoq, tassami allan-ngortitsineq najugaqartunut sanngiitsuusunut nanertuutaalersussaammat. Ulluinnarni inuuneq skema aalajangersimasoq ukiup qanoq ilineranut attuumassuteqartoq malillugu pilersaaruisoqqissaagaavoq. Najugaqartut paaqqinniffiup sulliviani ullut tamaasa sammisassaqartinneqarnissamik neqeroorfigineqartarput.

Uiluiit, Sisimiut

Tusilartut tusilapajaartullu qulingiluat meeqqat atuarfianni atuartut 6-18-inik ukiullit angerlarsimaffiat.

Immikkut sullinneqartut: Paaqqinniffik tusilartunut/tusilapa-jaartunullu sanaajuvoq, tassanilu tusilartut ussersuutaasa atorineqarnerat tunngaviuvoq. Illup ilua tamarmi Aammasuuvoq@, attaveqatigiinneq ajornarunnaarsillugu.

Najugaqartut ilaat tusilartuunermik saniatigut isumagineqarnikkut sumiginnagaasimasuupput, taamaattumillu tusilartuunermik sa-niatigut inooqataaniarnikkut ajornartorsiuteqartuullutik.

Perorsaanerup sammivia tassaavoq tusilartut/tusilapajaartut inuiaqatigiinnmi inooqataasinnaalerneqarnissaat.

Najugaqartut timersortarnissamut kaammattorneqartarput, najukkami timersortartut peqatigiiffiini tusilartuunngitsunut akuliussinnaaniassammata. Ilaatigullu najukkami innarluutilinnut peqatigiiffimmi ilaasortaapput. Kingulleq ajornakusoortuuvoq, tassami najugaqartuutivut innarluutilittut imminnut isiginngimmata. Meeqqat atuarfianni sunngiffimmi atuartitsinermi neqeroorutinut sapinngisamik peqataaqqullugit kaammattorneqartarput, tamanna aqqutigalugu inuusuttunut allanut akuliutsinneqarsinnaammata.

Najugaqartut atuarnerminnut atatillugu maani najugaqartarmata ilinniagassalerisarneq annertuumik piffissaqarfigineqartarpoq. Ilinniagassalerineq tamarmi najugaqartut ataasiakkaarlugit sulisunit ikiorneqarnerisigut pisarpoq, ilinniagassammi tamarmik nipituumik atuarneqarlutillu ussersuutit atorlugit saqqummiunneqartartussaammata.

Inuiaqatigiinnut inooqataanikkut attaveqarniarneq perorsaanermi anguniarneqarpoq, matumani suut inerteqqutaannginnerat inerteqqutaanerallu ilanngullugit eqqarsaatigalugit. Tusilartut oqaasii allat ulluinnarni oqaaserinnginngimmatigit inatsisit suullu eqqortuunerat tusilartut ataasiakkaarlugit taakkununga paasitinniarnissaat pisariaqarpoq.

Pilutaq, Sisimiut

Angerlarsimaffik Ajap Nuummiittup ataani meeqqanut inuusuttunullu innarluutiilinnut immikkoortortaqarfik, arnanut inuusuttunut killissalersuiniarnikkut ajornartortsiutilinnut

pingasunut inissalik.

Paaqqinniffimmi sullinneqartut tassaapput arnat inuusuttut killissalersuiniarnikkut ajornartorsiuteqartut.

Paaqqinniffiup perorsaanerani arnat inuusuttut eqqarsartaatsikkut sakkortuumik toqqissisimanngitsorujussuit eqqissisimanermik isumaginninnermillu malugitinneqarnissaat siunertarineqarpoq. Taamatut perorsaanermi assut uteriitsuusariaqarpoq naammagittar-tuusariaqarlunilu, arnat taakku nanertugaaqisut/nanertuutaaqisut ataqinassusilimmik inuuneqalersinneqarnissaat siunertaralugu.

Ikinngut, Ilulissat

Paaqqinniffiup inersimasut eqqarsartaatsimikkut kinguarsimasut 18-init qummut ukiullit tiguserpai.

Paaqqinniffik 21-nut inissaqarpoq, paaqqinniffimmi namminermi illoqarfimmilu immikkoortortaqarfinnut sisamanut agguartaarsimasunik. Aammattaaq paaqqinniffik sulliviuteqarpoq qulingiluanut inissalimmik.

Paaqqinniffiup sullitarai inersimasut eqqarsartaatsikkut kinguarsimasuunerusut. Aammattaaq najugaqartut ilarpassui assigiin-ngitsunik annertussusilimmik isumagineqarnikkut sumiginnagaasimasuupput.

Paaqqinniffiutaaq inersimasut eqqarsartaatsikkut allatigut in-narluutillit Kalaallit Nunaanni paaqqinniffinnut naleqquttunut allanut inississallugit periarfissaqanngitsut tiguserpai. Asser-suutigalugu matoqqalluinnartut, qaratsamikkut kingusiinnakkut ajoqusersimasut, mongolit innarluuterpassuallillu (eqqarsartaatsikkut/timikkut innarluutillit). Paaqqinniffik nakkutigineqarluni sullivimmik peqarpoq.

Paaqqinniffik misissuisarpoq perorsaanikkullu sungiusaanissamik neqerooruteqartarluni, iliuusissanut pilersaarusiat suliarisarlugit, ineqariaatsillu aamma sungiusarneqarnissamik neqeroorutit inunnt timikkut/eqqarsartaatsikkut innarluutilinnut naleqqussagaasut

allaaserineqarnerini pilersinneqarnerinilu peqataasarluni.

Perorsaariaatsimi atorneqartumi najugaqartup akisussaassuseqalersinneqarnissaa namminerlu inuunermut sunniuteqaqataalernissaa anguniarneqartarpoq. Najugaqartup innarluutigisaminik ilisimaa-risaqalernissaa anguniarneqartarpoq, innarluutillu kingunerisaanik periarfissat killiliissutillu pillugit ilisimaqaqalersitsisarluni.

Taamatut perorsaanikkut pisinnaasat nalinginnaasumik inuuneqarnermut sapinngisamik qanittumik inuuneqarnissami pisariaqartut aallartisarneqartarput,

Aaserfallatsaalineqartarlutik@ aamma/i-maluunniit sungiusaqqinneqartarlutik.

Innarluutilinnut immikkoortortaq, Uummannaq

Innaarluutilinnut immikkoortortaq taanna Uummannami meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffimmut Meeqqat Angerlarsimaffiannut atatinneqarpoq. Immikkoortortaq taanna namminerisaminik immikkut illutaqanngilaq, tassami meeqqat inuusuttullu eqqarsartaatsikkut kinguarsimasut arfinillit paaqqinniffiup taassuma paaqqinniffiup immikkoortortaqarfiini marluusuni meeqqanut inuusuttunullu nalinginnaasumik silassorissusilinnut akuutinneqarmata.

Immikkoortortap sullitai tassaapput meeqqat inuusuttullu eqqarsartaatsimikkut kinguarsimasut.

Paaqqinniffiup perorsaanerani eqqarsartaatsimmikkut innarluutillit paaqqinniffimmi meeqqanut inuusuttunullu nalinginnaasumik silassorissusilinnut akuliutinniarneqarput, taamaaliornikkut immikkoortinneqartutut meeqqanillu allanit allaanerussuteqartutut misigisimajunnaarsinniarlugit. Perorsaariaaseq atorneqartoq meeqqat ataasiakkaarlugit naleqqussaanikkut meeqqanut inuusuttunullu tamanut assigiippoq.

Aammattaaq meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffiit pillugit immikkoortumi Meeqqat Angerlarsimaffiat, Uummannaq, takuuk.

Innarluutilinnut immikkoortortaq Nasippi, Taliisaq

Immikkoortortaq inersimasunut (18-62-inik ukiulinnut) eqqarsartaatsikkut kinguarsimasunut, pisinnaasamikkut ataavartumik ki-nguariarsimasunut arfinilinnut inissaqartoq Prinsesse

Margrethes Børnehjemmut atatitaavoq.

Immikkoortortaq taanna nakkutigineqarluni sulliviuteqarpoq, ava-taanit atuisunik aamma tiguisartumik. Katillugit qulinut inissaqarpoq.

Paaqqinniffiup sullitai tassaapput inersimasut eqqarsartaatsikkut kinguarsimasut, najukkami inuiaqatigiinneersut. Najugartut tamarmik assigiinngitsumik annertussuseqartut nammineq angalaarsinnaapput. Najugaqartut tamangajalluinnarmik eqqarsartaatsikkut kinguarsimasuunermik saniatigut allanik innarluuteqarput - nukinnik aqutsisinnaannginneq aalaniarnermut ajornartorsiortitsisoq, qaratsakkut kingusiinnakkut ajoqusernerit noqartarnerlu. Paaqqinniffik tapiitsumik piffissat ilaanni tiguisarsimavoq.

Paaqqinniffiup perorsaanerata najugaqartut ataasiakkaarlugit iliuusissanut pilersaarusiata katsorsaanernullu pilersaarusiata malippai, najugaqartut ataasiakkaat sapinngisamik annertunerpaamik pitsaassuseqartumik inuuneqalersinneqarnissaat siunertaralugu. Najugartut allanik suliaqartunik suleqateqarnissamik sungiusarneqartarput/sungiusaqqinneqartarput. Najugaqartut tamarmik ineerannguaqarput igaffeerallimmik, taamaatumillu nammineq kissaatigisartik malillugu avatangiisit angerlarsimaffippalaartut pilersinnissaannut periarfissaqarlutik. Inissiani taakkunani najugaqartut nammineq aalajangiisarput. Ataatsimut isersimaartarfimmi najugaqartut sammisaqartinneqartarput kissaatigisaat pisinnaasaallu ataqqillugit, kisianni ataatsimooqatigiinnermi malittarisassat aamma isiginiarlugit.

Allaaserinninnermut tunngasortaa

Meeqqanik inuusuttunillu aamma innarluutilinnik paaqqinniffinni inissat atorumaneqaleriartornerisa suliaasaqarfiup taassuma pif-fissami aggersumi annertussaavigineqarnissaa pisariaqalersippaat.

Meeqqanut inuusuttunullu tunngasut ilisarnaataat tassaavoq inissat atorumaneqarnerujussuat. Massakkorpiaq pisut takutippaat meeqqat 24-t paaqqinniffimmut inissinneqarnissamut utaqqisuusut, tassami taakku pillugit suliat kommunini isumaginninnermut ataatsimiititalianit naammassillugit suliarineqareersimmata. Tassani aamma ilaavoq 2004-mi kvartalimi siullermi meeqqanik inuusuttunillu ulloq unnuarlu paaqqinniffinni inissat atorneqarmata.

Aammattaaq meerarpaalussuaqarpoq, taakkulu pillugit suliat kommunini isumaginninnermi ataatsimiititalianit inaarlugit suli suliarineqarsimanatik, taakkuli ilarpassuisa paaqqinniffinnut inissinneqarnissaannik aalajangiineq inernerissagaat naatsorsuutigineqarluni.

Innarluutilinnut tunngasut ilisarnaatigaat innarluutillit paaqqinniffinnut inissinneqareersimasut Aeqimaalliarturnerat@, tassa imaappoq isumagineqarnissamik paaqqutarineqarnissamillu pisariaqartitsineruleriartornerat. Aammattaaq taakku innuttaasut allat assigalugit siusinnerusumut sanilliullugu sivisunerusumik inuusarnissaat naatsorsuutigineqarpoq. Innarluutillit paaqqinniffimmut inissinneqarnissamik pisariaqartitsisut allanngorannigsumik amerliartortillugit paaqqinniffinni inissanik pisariaqartitsineq tamatuma pissuseqataanik aamma annertusiartortussaavoq.

Kalaallit Nunaanni innarluutilinnut tunngasut annertusaavigineqarnerannut taarsiullugu innarluutillit amerlanerusut Danmarkimi paaqqinniffinnut inissinneqartarnissaat periarfissaavoq. Pisuni ataasiakkaani immikkuullarissuni taamaaliornerup immikkoortumi tassani aningaasaqarnikkut iluaqutaasinnaanera tunuartiinnarneqarsinnaangilaq, kisianni pissutsit issusiat tamani takuneqarsinnaasoq tassaavoq Kalaallit Nunaanni innaarluutilinnik paaqqinniffimmut inissiinani innarluutilinnik Danmarkimi paaqqinniffinnut inissiisarneq akisunerusoq. Aammattaaq Kalaallit Nunaanni paaqqinniffimmut inissiinnermi aningaasaqarnikkut allatigut iluaqutissaqartitsineq anguneqartarpoq, akissarsiat akileraarutillu il.il. Kalaallit Nunaanni kaaviiartinneqartarnerisigut.

Pisariaqartitatut naatsorsuutigineqartut aallaavigalugit immikkoortunullu aningaasartuutit ikilisinneqarnissaat isiginiarlugu naliliisoqarpoq paaqqinniffinnik nutaanik sanaartornani ulloq unnuarlu paaqqinniffinnik pioreersunik allilerineq pitsaanerpaassasoq. Allilerinikkut imaluunniit immikkoortortanik sanaartornikkut siulersuineranut aqutsinermullu aningaasartuutit, tassalu pisortamut, pisortap tullianut allaffimmilu sulisunut ani-ngaasartuutit sipaarneqassapput, tamatumunngalu peqatigitillugu sulisussaaleqilernermi sulisut immikkoortortaqarfinni kaaviiar-tinneqarnissaannut periarfissaqarluni - tassa suut tamaasa isi-giniaraanni aqutsinikkut sulisoqarnikkullu atugassiissutigineqartunik pitsaanerusumik atorluaaneq.

Immikkoortumut pilersaarussiaq pillugu saqqummiussassap suliarineqarnerani annertuumik eqaatsuutitsinissamik pisariaqartitsineq pingaartillugu isiginiarneqarsimavoq.

Pisariaqartitsineq pilersarlunilu peeruttarpoq. Massakkut pisariaqartitsineq pisariaqartitsinernit allanit taarserneqarsinnaavoq. Immikkoortuaqqat im-mikkut pisinnaasaqarfiusut atuisut taannaasumik innarluutillit/nappaatillit amerliartorneranni sanngiitsuupput, pisariaqartitsisunullu allanut annertunerusunik aningaasartuuteqaanngikkaluarluni allanngortiterneqarsinnaasariaqarlutik.

Taamaattumik assigiissaartumik immikkoortortap ataatsip pingasunut inissallip suliarineqarnissaa eqqarsaatigineqarsimavoq, meeqqanut inuusuttunullu tunngasuni aamma innarluutilinnut tun-ngasuni isumaginninnikkut perorsaanermi siunertamut suugaluamulluunniit atorneqarsinnaasoq.

Aammattaaq meeqqanut/inuusuttunut qulinut assigiissaagaasumik immikkoortortaq sullitanut assigiinngitsunut atorneqarsinnaasunngorlugu aamma eqaassusiligaq sananeqassasoq eqqarsaatigineqarpoq.

Immikkoortortanik tunngaviatigut isummamik taannaasunik tunngavilinnik taamatut sanaartornerup pilersaarussiaq aamma akikinnerulersissavaa, tassami taamaattoq sumiiffimmi nutaami sananeqassappat toqqavissaata kisimi nutaamik titartarneqarnissaa suliassaasussaammat.

Pissusiviusunut tunngasortaa

Tabel 1 Ilaqutariinnermut tunngasuni 2004-2008-mi sanaartugassatut pilersaarutigineqartut

(millioner kroner)	Katill.	2004	2005	2006	2007	2008
Iluarsaaassineqqat + UUM.-mi illusineq, Ilaqutariinnermut Pisortaarfik	4,550	4,550				
Ivaaraq nutaaq + Ivaaratoqqap allanngortiterneqarnera	26,000	5,500	7,000	10,000	3,500	
Prinsesse Margrethep Børnehjem, Ammassalik	24,200	6,000	7,150	9,450	1,600	
Meeqqanut inuusuttunullu immikkut pisariaqartitsisunut imm., Nuuk	2,600	0,500	1,300	0,800		
Inersimasunut matoqqalluinnartunut imm., Nuuk	2,600		1,300	1,300		
Ajap allanngortinneqarnera allineqarneralu, Nuuk	3,300		0,200	2,000	1,100	
Gertrud Rask Mindep allanngortinneqarnera, ilursaanneqarnera allineqarneralu, Sisimiut	4,200		0,200	1,600	2,400	
Meeqqanik inuusuttunullu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaarfittaaq, Nuuk	9,000		0,500	2,750	4,750	1,000
Meeqqanik inuusuttunullu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaarfittaaq, Qaqortoq	9,000			2,750	4,750	1,500
B-155-ip ilaqutariinnik katsorsaavinngortinneqarnera il.il., Ammassalik	5,000			0,550	3,000	1,450
Meeqqat Angerlarsimaffianni ilaqutariinnut katsorsaavittut immikk., Uumm.	2,800		0,150	1,700	0,950	
Meeqqanik inuusuttunullu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaarfittaaq, Ilulissat	9,000			0,200	4,550	4,250
Inersimasunut innarluuterpassualinnut imm., Qaqortoq	2,600				0,500	2,100
Nisiarsiaqqanut inuusuttunut arnanullu immikkut pisariaqartitsisunut imm., Sisimiut	2,600				0,500	2,100
Ilaqutariinnermut katillugit	107,450	16,550	17,800	33,100	27,600	12,400

Tabeli 2 Ilaqutariinnermut tunngasut 2005-mi pilersaarusiordfiginissaanut aningaasartuutissat

Nuuk	Ajap allangortinneqarnera allineqarneralu, Nuuk	200.000 kr.
Nuuk	Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaqaarfittaaq, Nuuk Gertrud Rask Mindep allangortinneqarnera,	500.000 kr.
Sisimiut	ilursanneqarnera allineqarneralu, Sisimiut	200.000 kr.
Uummannaq	Meeqqat Angerlarsimaffianni ilaqutariinnut katsorsaavittut immikk., Uumm.	100.000 kr.
<hr/>		
2005-imi aallartinneqartussat		1.000.000 kr.

Tabeli 3 Aningaasartuutitut ilaasut

Aningaasartuutit meeqqat	ilaasut inuusuttullu	Tamakkiisumik katillugit	Akissarsinermi aningaasartuutit	Sulisunik aningaasartuutit	Illunik aserfallatsaaliuineq	Illunik ingerlatsineq	Aningaasartuutit allat
angerlarsimaffi-							
Annut(mio.kr.)							
Prinsesse Margrethep Børnehjem, Ammassalik		0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Meeqqanut inuusuttunullu immikkut pi- sariaqartitsisunut imm., Nuuk		2,5	2,0	0,2	0,1	0,1	0,2
Ajap allannngortinneqarnera allineqarneralu, Nuuk		0,7	0,2	0,0	0,1	0,1	0,2
Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaarfittaaq, Nuuk		3,6	2,2	0,2	0,2	0,2	0,8
Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaarfittaaq, Qaqortoq		3,6	2,2	0,2	0,2	0,2	0,8
B-155-ip ilaqutariinnik katsorsaavinngor- tinneqarnera il.il., Ammassalik		6,8	5,3	0,5	0,1	0,1	0,7 nangissaaq...
Nanginnera... Meeqqat		3,7	2,5	0,3	0,1	0,1	0,7

Angerlarsimaffianni ilaqutariinnut katsorsaavittut immikk., Uumm. Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaqarfittaaq, Ilulissat.	3,6	2,2	0,2	0,2	0,2	0,8
Gertrud Rask Mindep allangortinneqarnera, ilursaanneqarnera allineqarneralu, Sisimiut Tamakkiisumik aningaasartuutit ilaasut naammassivinnermi naatsorsuutigineqarneri.	-7,4					
	17,5					
Aningaasartuutit ilaasut innarluutillit angerlarsimaffiannut. (mio. kr.) Ivaaraq nutaaq + Ivaaratoqqap allangor- titerneqarnera	3,8	2,7	0,2	0,3	0,3	0,3
Inersimasunut matoqqalluinnartunut imm., Nuuk	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0
Gertrud Rask Mindep allangortinneqarnera, ilursaanneqarnera allineqarneralu, Sisimiut	9,8	2,0	0,2	0,1	0,1	0,1
Nanginnera... Gertrud Rask Minde:Aningaasartuutit	7,4					nangissaaq...

siornatigut meeqqat inuusuttullu ataanniinnikut Inersimasunut innarluuterpassualinnut imm., Qaqortoq	2,4	2,0	0,2	0,1	0,1	0,1
Niviarsiaqqanut inuusuttunut arnanullu immikkut pisariaqartitsisunut imm., Sisimiut	2,4	2,0	0,2	0,1	0,1	0,1
Tamakkiisumik aningaasartuutit ilaasut naammassivinnermi naatsorsuutigineqarneri.	25,9					

Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaarfittaaq, Qaqortoq, naammassivissallunilu atoqqaarneqassaaq aatsaat 2009- mi.

Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffimmut pioreersumut immikkoortortaarfittaaq, Ilulissat atorneqalersinnaallunilu 2010- mi.

Iluarsaassineqqat assigiinngitsut Uummannamilu illusineq

4.500.000 kr.-t aningaasaliissutitut qinnutigineqarput, qinnuteqaallu Inatsisartut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaannit suliarineqarluni.

Aningaasaliissutit taakku pingaartumik pilersaarutitut sisamanut ataani allaaserineqartunut atorneqassapput, aningaasanillu atorneqanngitsunik peqarpat taakku ilaqutariinnermut tunngasuni pi-lersaaruteeqqanut allanut atorneqarsinnaallutik.

Inuusuttut Inaanni inip qulliup allanngortiterneqarnera

Inuusuttut Inaanni ini qulleq aserfallassimaqaaq, innaallagissallu aqputaasa ikkussorneqarnerat inatsisinik unioqqutitsisuulluni. Atortut inatsisinik unioqqutitsisut piiarneqassapput, inimilu qullermi nutaamik aqqissuisoqassalluni, taanna najukkatut atorluarneqarsinnaalersillugu. Igaffik uffarfiillu tamatumunnga atatillugu allanngortinneqassapput.

B-tut missingiusiaagallartoq pigineqarpoq.

Tamatuma malitsigisaanik aningaasartuuteqarnissaq naatsorsuutigineqanngilaq, tassami ingerlatsinermut aningaasartuutit tamarmik paaqqinniffimmut pioreersumut ilanngullugit missingersuusiunneqarsimmata.

Tamatuma malitsigisaaniik aningaasaliisornissaa naatsorsuutigineqanngilaq, tassami inissat sulisulluunniit amerlineqassan-ngimmata.

Telep illuutitoqaanik pisineq, iluarsaassineq allanngortiterinerlu, Uummannaq

Uummannami Meeqqat Angerlarsimaffiata qimussimik angalasarneq manna tikillugu misilugititut ingerlassimavaa. Misilugititut ingerlataq taanna telep illuutitoqaa Uummannap Kom-muniata Tele Greenland A/S-imit 495.000,- kr.-lerlugu pisiarisimasaa atorlugu

ingerlanneqarsimavoq. Illup taassuma taamatut akeqartillugu tunineqarnissaa Uummannap Kommuniata Ilaqutariinnermut Pisorta qarfirmut neqroorutigisimavaa. Illu iluarsaanneqassaaq allanngortitilaarneqassalluni, ilaatigut siunissami aserfallatsaaliinnermut aningaasartuutit ikilisinniarlugit, ilaatigullu siunertamut atugassatut naleqqunnerusunngortinniarlugu.

B-tut missingiusiaagallartumik pigineqarput.

Kommunimut ataatsimoortumik tapiissutit pillugit isumaqatigiisummi sulisunut aningaasartuutit kiisalu illup ingerlanneqarneranut aserfallatsaalineqarneranullu aningaasartuutit amerlinissaat sillimmaanneqarsimavoq. Aammattaaq tamanna 2005-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi ilanngunneqarsimavoq.

Qasapermiut aalisariutissaannik pisineq iluarsaassinerlu

Qasapermiut aalisariutaat umiarsuarnik nakkutilliisunit aallaqqusaajunnaarsimavoq. Aallaqqusiunnaarneq atorunnaarsinniarlugu aningaasaliissutaasussat angallatip qanoq sivistutisumik atoqqinneqarsinnaanera eqqarsaatigalugu aalisariummik atornikumik allamik pisinissamut sanilliullugu amerlanerupput. Qasapermiut naluneqanngitsutut tassapput inuusuttunut 12-18-inik ukiulinnut aalisarneq piniarnerlu sakkutut atorlugit perorsaaniikkut ingerlatsiviusoq. Taamaattumik paaqqinniffiup aalisariutaateqarnissaa taassumaluunniit assinganik peqarnissaa qitiuvoq.

Tamatuma malitsigisaanik aningaasartuuteqarnissaaq naatsorsuutigineqanngilaq, tassami ingerlatsinnermut aningaasartuutit tamarmik paaqqinniffimmut pioreersumut ilanngullugit missingersuusiunneqarsimammata.

Tamatuma malitsigisaanik aningaasaliisoqarnissaaq naatsorsuutigineqanngilaq, tassami inissat sulisulluunniit amerlineqassan-ngimmata.

Sisimiuni paaqqinniffiup nutaap ingerlataqarfissaa

Inuusuttunut 12-18-inik ukiulinnut Sisimiuni katsorsaavittut angerlarsimaffimmut nutaamut

nunaminertamik ingerlatsviusussamik ilanngussisoqarsimangilaq. Inuusuttunut qisuariartarnerminnik avatangiisiminnut sakkortuumik sammititsisunut taamaattunut paaqqinniffiup ingerlanneqarnissaa ajornarpoq.

Tamatuma malitsigisaaniik aningaasartuuteqarnissaq naatsorsuutigineqanngilaq, tassami ingerlatsinermut aningaasartuutit tamarmik paaqqinniffimmut pioreersumut ilanngullugit missingersuusiunneqarsimammata.

Tamatuma malitsigisaaniik aningaasaliisoqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq, tassami inissat sulisulluunniit amerlineqassan-ngimmata.

Ivaaraq nutaaq Ivaaratoqallu allangortinneqarnera.

26,0 mil. kr.-nik aningaasaliisoqarnissaa qinnutigineqarpoq, qinnuteqaallu Inatsisartut Aaningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaanni suliarineqarluni.

Paaqqinniffik massakut piusoq børnehjemmimi atorunnaarsinneqarsimasumi ingerlanneqarpoq, taannalu meeqqanut innarluuterpassualinnik issiavinnik assakaasulinnik kaassuartakkanik assut atuisunik imaluunniit teknikkikkut iluaqusersuutunik inissartornaqi-sunik atruisunik sullissinermut atugassatut sananeqarsimangisaannarluni.

Illup ilusilersugaanerata teknikkikkut iluaqusersuutit taamaattut imarisinnaanagilluunniit attassinnaangilai, taamatuttaarlu kivittaatinik iluaqusersuutinilluunniit allanik sulisut timikkut oqimaaqisunik suliaqarneranni oqilisaannissaannut pisariaqartunik ikkussuinissamut atuinissamullu periarfissaqarani.

Paaqqinniffimmi najugaqartut inersimasunngoriartortillugit teknikkikkut iluaqusersuutit, soorlu issiaviit assakaasullit kaassuartakkat, inissartornarneruleriartorsimapput, najugaqartullu inimit inimit allamut ingerlanniarnat illumi massakut piusumi ajornartorsiutaasorujussuulluni.

Kiisalu illu pioreersoq ullutsinnut suliaassanullu illumi tassani ullumikkut suliarineqartussanut naleqqutinngilluinnartutut nalilerneqartariaqarpoq. Sullitanut annertuumik innarluutilinnut a-

tortorissaarutit sulinermi ullumikkut pisariaqarluinnartutut isigineqartut paaqqinniffimmi pigineqanngillat, aammalu tassani ikkussorneqarsinnaanatik.

Meeqqanut innarluuterpassualinnut qulinut paaqqinniffimmik nutaamik Qaqortumi sanasoqassaaq. Taavalu paaqqinniffitoqaaq inersimasunut innarluuterpassualinnut tal-limanut inissaqalersillugu allanngortiterneqassalluni.

B-tut missingiusiaagallartoq pigineqarpoq.

Tamatuma malitsigisaanik 3,5 mio. kr.-nik aningaasartuuteqartoqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq, tassami inissat arfineq pingasunit 15-inut amerlineqarnissaat naatsorsuutigineqarmat.

Malitsigisatut aningaasaliissutit pilersaarummi ilanngulugit naatsorsuutigineqarsimapput.

Prinsesse Margrethes Børnehjem nutaaq, Ammassalik

24,2 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarnissaa qinnutigineqarpoq, qinnuteqaallu Inatsisartut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaanit suliarineqarpoq.

Massakkut børnehjemmiusoq 1957-ini sananeqarsimavoq, meeqqanut tuberkuloseqartunut paaqqutarinninnermi immikkoortortasqarfittut. Ingerlatami tassani isumaginninnikkut perorsaanermi ingerlatarpiaat eqqarsaatigineqarsimanngisaannarput, taamaattumillu paaqqinniffiup illutaa ullumikkut perorsaanermi ingerlatanut atorsinnaanani ullutsinnullu naleqquttuunani. Taamaalilluni a-taatsimoortuukkaat ikittunik inuttallit/ilaqtariikkuutaat sul-linneqarnissaannut periarfissaqanngilaq, ukioqatigiikkuutaallu assigiinngitsunik ingerlataqarnissaminnik pisariaqartitsisut im-mikkoortisimaneqarnissaannut annikitsuinnarnik periarfissaqarluni. Paaqqinniffik Tunumi annertuumik pisariaqartinneqartorujussuuvoq, taamaattumillu immikkoortorta qarfikkuuttaartumik allilerineq kissaatigineqarluni, børnehjemminik nutaamik marlunnik illutalimmik katillugit 17-inik inissaqartumik, teknikkikkut ingerlatanut illutalimmik, aqutsinermut mikinerusumik illutalimmik ingerlatanullu illutalimmik sananermik aallartilluni. B-155-ip illutoqartai ilaqtariinnut

immikkoortorta qarfinngortillugit inuusuttunullu immikkoortorta qarfinngortillugit allanngortiterneqarnissaat kissaatigineqarpoq, 2005-imilu aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi immikkut pilersaarusiatus ilanngunneqarnissaa qinnutigineqarluni.

B-tut missingiusiaq pigineqarpoq.

Malitsigisatut aningaasartuutit annertunaviangillat, tassami ingerlatsinermut aningaasartuutit tamarmik paaqqinniffiup pio-reersup missingersuutaani ilaatinneqarmata. 2005-imi ataatsimoortumik tapiissutit isumaqatigiinniutigineqarneranni KANUKOKA pilersaarutit pillugit ilisimatinneqarsimavoq, pilersaarusiallu nassatarisaanik ingerlatsinermut aningaasartuutit amerlinissaat akuerisimallugu.

Malitsigisatut aningaasaliissuteqartoqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq, tassami sulisut ikittuinnarnik amerlineqartussaammata.

Meeqqaanut inuusuttunullu immikkut pisariaqartitsisunut immik-koortorta, Nuuk

2,6 mio. kr.-nik aningaasaliisoqarnissaa qinnutigineqarpoq, qin-nuteqallu Inatsisartut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaani suliarineqarpoq.

Sullitanut ataasiakkaartuusunut imaluunniit ikittunnguakkuutaartunut inissat immikkut ittut paaqqinniffinni pioreersuni inissaqartinneqanngitsut suli atorumaneqaleriartorput. Tamanna taakku innarluutaasa/nappaataasa sulisunik immikkut ilisimasalinnik atuinissamik assut piunasaqaateqarfiuneranik imaluunniit taakku paaqqinniffinni pioreersuni inissaqartinneqannginnerannik/akuliutsinneqarsinnaannginnerannik pissuteqarpoq.

Inuit taakku immikkorluinnaq atuisuusut neqeroorutini pisariaqartitaannik tunisinnaajumallugit Kalaallit Nunaannit avammut aallartinneqartarnissaat pinngitsoortissagutsigu ajornartorsiut Kalaallit Nunaanni aqqittariaqarparput, ulloq unnuarlugu paaqqinniffiit pisorsaaviginerisigut.

Pisariaqartitsineq pilersarlunilu peeruttarpoq. Massakkut pisariaqartitsineq pisariaqartitsinernit allanit taarserneqarsinnaavoq. Immikkoortuaqqat immikkut pisinnaasaqarfiusut atuisut taannaasumik innarluutillit/nappaatillit amerliartorneranni sanngiitsuupput, pisariaqartitsisunullu allanut annertunerusunik aningaasartuuteqanngikkaluarluni allanngortiterneqarsinnaasariaqarlutik.

Taamaattumik assigiissaartumik immikkoortortaqaq ataaseq pingasunut inissalik suliarineqassaaq, meeqqanut inuusuttunullu tun-ngasuni aamma innarluutilinnut tunngasuni isumaginninnikkut perorsaanerme siunertamut suugaluamulluunniit atorneqarsinnaasoq.

Immikkoortortanik tunngaviatigut isummamik taannaasunik tunngavilinnik taamatut sanaartorerup pilersaaruserneq aamma akikinnerulersissavaa, tassami titartakkat atoqqinneqarsinnaammata, toqqaviup kuuffiillu titarkkat eqqaassanngikkaanni.

Pilersaaruserneq manna innarluutilinnut immikkoortortatut misiligutissatut pilersaaruserneq, immikkoortortanngorumaartussanut tunngaviusussaq.

Immikkoortortap meeqqat børnehjemminiittut ajornartorsiuteqarpallaarnertik nukissanillu atuiffiusariaqarpallaarnertik pissutigalugu neqeroorutini pisariaqartitaminnik neqeroorfigineqarsinnaanngitsut najugaqartorissavai. Meeqqat taakku inissanut amerlanerusunut nukissanik atuiffiunerpaajugattarput, tamatumunngalu peqatigitillugu meeqqat tiguneqartut allat sullinneqarnerat ajornarulersittarlugu. Meeqqat taakkua ilaat meeqqanut tarnikkut napparsimasunut neqeroorutini sinaakutassani paasiuminartuni ingerlanneqartunik pisariaqartitsisuupput. Meeqqanut tarnikkut napparsimasunut immikkoortortaliorerup paaqqinniffinni meeqqat taakku najugaqarfigisaanni inissat meeqqanut allanut atorneqarsinnaalersissavai, kiisalu meeqqat taakku pisariaqartitaattut sulisutigut ikiorneqarnissamik pitsaaneruserneq tunissallugit.

Inersimasunut matoqqalluinnartunut immikkoortortaqaq, Nuuk

Immikkoortortami tassani najugaqartut Ajami inissinneqareersimapput, illumili attartukkami najugaqarlutik. Immikkoortortaq taamaalilluni pioreerpoq. Immikkoortortamik sananeq ilaatigut akisuallaamik attartorunnaarniarluni ilaatigullu sulineq pitsaanerusementik illutaqartikkumallugu kiisalu najugaqartumik suli ataatsimik tiguisinnaajumalluni pivoq. Najugaqartut immikkoortortami ataavartumik najuqarnissamik neqeroorfigineqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Ajap allangortiterneqarnera allilerneqarneralu, Nuuk

Aja sananeqarnerminit suliassaminut sanilliulluni mikinaagaavoq. Najugaqartut ajornartorsiutaat pissutigalugit angerlartinniarneqarnerat immikkut ingerlanneqarajuttarpoq, taakkumi immikkoortortaqaqfimmi pisarnermit qilersugaannginnerusedik sinaakkutaqarlutik nakkutigineqarlutilli angerlartinneqarnissaminut imaluunniit ulloq unnuarlu paaqqinniffimmut nalinginnaanerusedumut nuunneqarnissaminut piareersimassusedik misilittartarmassuk. Taamatut misilittaaneq manna tikillugu paaqqinniffimmi namminermit pisarsimavoq, taamaaliornikkulu najugaqartunik nutaanik tiguisinissaq kinguarsarneqartarluni. Angerlartitsinermit atatillugu ineeqqanik pingasunik sananikkut paaqqinniffiup katsorsaanermit inaarlugu suliaqarnissamut periarfissai annertuumik pitsanngoriaateqartinneqassapput.

Najugaqartut ataasiakkaat angerlartinneqarsimasut piffissat sivikinnerusedik ilaanni avatangiisini toqqissisimasuni paaqqinniffiup tunniussinnaasaani oqilisaanneqarnissartik pisariaqartittarpaat. Taamatut najugaqartitsineq immikkoortortaqaqfimmi tassani nutaanik tiguisinissaq akornusersinnaavaat. Ineeqqamik oqilisaassiviusumik ataatsimik sananeq pisariaqartitamik matusisussaavoq.

Paaqqinniffik sananeqaqqaaramili allaffeqaraniluunniit sulisunut atortorissarusersugaasimanngilaq. Paaqqinniffiup sulliveqarfia/sammisassaqaqartitsivia ullumikkut fortanderip taassumalu tulliaata allaffiattut kiisalu sulisut ataatsimiittarfiattut atornerarpoq. Allaffiup pisortaata paaqqinniffimmi sulisussatut akuerineqarsimasup atorfinitsinnissaanulluunniit inissaqartitsisoqanngilaq. Paaqqinniffimmi pisortaasut sulinerminni naammaginarturnik avatangiiseqalersinniarlugit pingasunik allaffiorteqarnissaa

sulisunullunu tamanut atuartitsiviutigisinnaasumik a-taatsimiittarfiliortoqarnissaa pisariaqarpoq.

Inuusuttut tarnikkut napparsimasut najugaqartut eqqarsaatigalugit taakku piffissat ilaanni inuiaqatigiit atuarfiutaanni atuartinneqarnissamut neqeroorutinik tiguisinnaasanngillat, taamaattumillu paaqqinniffimmi atuartinneqartariaqartarlutik. Tamanna paaqqinniffiup ullumikkut inissaqartinngilaa, taamaattumillu klassimik atuartitsiviusumik sanasoqarnissaa pisariaqarluni.

Gertrud Rask Mindep allanngortinneqarnera, iluarsaanneqarnera allineqarneralu, Sisimiut

Paaqqinniffik siusinnerusukkut meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffiusimavoq 16-inut inissalik. Ukiut arlallit matuma siornatigut meeqqat inuusuttullu eqqarsartaatsimikkut kinguarsimasut sisamat inissinneqarnissaat pisariaqartinneqalersimavoq, paaqqinniffimmi inissat katillugit 12-inut ikilineqarlutik. Meeqqanut inuusuttunullu inissat arfineq pingasut kiisalu eqqarsartaatsikkut kinguarsimasunut inissat sisamat. Paaqqinniffik ullumikkut meeqqanut inuusuttunullu nalinginnaasunut arfiniliinnarnut kiisalu eqqarsartaatsikkut kinguarsimasunut arfinilinnut inissaqarpoq. Taamatut katiterineq najugaqatigiinnut assigiinngitsunut taakkununga pitsaavallaartuunngilaq.

Taamaattumik siunnersuutigineqarpoq paaqqinniffik meeqqanik inuusuttunillu eqqarsartaatsikkut kinguarsimasunik innarluutilinnik paaqqinniffinngortillugu allanngortinneqassasoq, katillugit 14-inik inissalik. Inissat ilaat Uummammami Meeqqat Angerlarsimaffianni najugaqartunut taamaattunut atorneqassapput, taassumami innarluutilinnut immikkoortortani matuniarmagu, Gertrud Rask Minde (immikkoortorta qarfinni marlunni) najugaqartunik 14-inik tiguisinnaalersillugu allineqarpat. Paaqqinniffimmut ilassut arfinilinnut inissalik sananeqassaaq.

Meeqqanut inuusuttunullu paaqqinniffiup pioreersup immikkoortorta qarfitaaava, Nuuk

Pingaartumik inuusuttunut ulloq unnuarlu paaqqinniffinni inissanik pisariaqartitsineq matussuserniarlugu immikkoortortaqarfiit qulinut inissallit meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffinnut pioreersunut atasussat sananeqassapput.

Immikkoortortaqarfiit illutaat inissanik massakktut ittunik pi-sariaqartitsineq allangussagaluarpat suliassanut allanut eqaatsumik allangortinneqarsinnaasunngorlugit aaqqissuunneqarsimapput.

Meeqqanut inuusuttunullu paaqqinniffiup pioreersup immikkoortortaqarfittaava, Qaqortoq

Pingaartumik inuusuttunut ulloq unnuarlu paaqqinniffinni inissanik pisariaqartitsineq matussuserniarlugu immikkoortortaqarfiit qulinut inissallit meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffinnut pioreersunut atasussat sananeqassapput.

Immikkoortortaqarfiit illutaat inissanik massakktut ittunik pi-sariaqartitsineq allangussagaluarpat suliassanut allanut eqaatsumik allangortinneqarsinnaasunngorlugit aaqqissuunneqarsimapput.

B-155-ip ilaqutariinnik katsorsaavittut immikkoortoqarfinngorlugu allangortinneqarnera, Ammassalik

B-155 tassaavoq Prinsesse Margrethes Børnehjemmip massakktut il-lutai, paaqqinniffik nutaaq piareerpat siunertanut allanut atorneqarsinnaalersussat.

Illu pitsaasuvoq, ilaatigut ilaqutariinnik katsorsaavinngorlugu, ilaatigullu inuusuttut børnehjemmimit angerlartinneqalerneranni aneriarkinngorlugu allangortinneqarsinnaasoq.

Tunumi ilaqutariinnik aamma anaananik inuusuttunik meeralinnik katsorsaannermi ulloq unnuarlu paaqqinniffimmi inissanik pisariaqartitsisoqartuarpoq. Ammassallip Kommuniata PMB-p taamaattumik immikkoortortaqarfittaarsinnaanera ukiup ataatsip affallu matuma

siorna saaffiginnissutigisimavaa.

Sulissaq taanna PMB-p ullumikkut isumagererpaa, tassa inissaqartitsiniarneq ajornarlunnaraluartoq anaananik inuusuttunik mee-ralinnik immikkoortortqarfinni pioreersuni najugaqartussanik tiguisarnermigut. Tamatuma kingunerisaanik meeqqat allat immikkoortortqarfinni taakkunani piffissat ilaanni tattorliuutsinneqartariaqartarsimapput, suliassaq taanna inissaqartinneqarsinnaaqullugu. Kisianni paaqqiffimmi tassani ilaqutariinnik aaqqissuussaasumik katsorsaanerup ingerlannissaa ajornarsimavoq. PMB-mi ilaqutariinnik katsorsaanerumut immikkoortortaqarfiliornikkut ilaqutariinnut ulorinartorsiortunut isumaginninnikkut pisariaqartinneqaqisumik perorsaanerumut periarfissat assut pitsanngortinneqartussaapput.

Meeqqat Angerlarsimaffianni ilaqutariinnik katsorsaanerumut immikkoortortaqarfik, Uummanaq

Uummannami Meeqqat Angerlarsimaffiata ilaqutariinnik katsorsaanerumut suliaqarneq annertoq inini attartukkani ullumikkut piffissat ilaanni ingerlatereerpaa. Taamatut sulineq paaqqinniffiup suliassaatut aalajangersakkat avataanniippoq, sulialli annertussusiata pisariaqartitsinerup annertussusia takutippaa. Paaqqinniffik 2003-mi meeqqanut inuusuttunullu najugaqartunut ilaqutaasut katillugit 39-t piffissami sivikinnerusumi najugaqartittarsimavai.

Ilaqutariinnik katsorsaanerumut immikkoortortaqarfiliornikkut paaqqinniffiup ilaqutariinnik sullissinera pisariaqartinneqartutut patajaassuseqartunik sinaakkuserneqassaaq, tamannalu sulinerup aaqqissuussaasumik pitsaasumillu ingerlanneqarsinnaaneranut tunngaviuvoq.

Meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffiup pioreersup immikkoortortaqarfittaava, Ilulissat

Pingaartumik inuusuttunut ulloq unnuarlu paaqqinniffinni inissanik pisariaqartitsineq matussuserniarlugu immikkoortortaqarfiit qulinut inissallit meeqqanik inuusuttunillu paaqqinniffinnut pioreersunut atasussat sananeqassapput.

Immikkoortortaqarfiit illutaat inissanik massakkutut ittunik pi-sariaqartitsineq allanngussagalarpat suliassanut allanut eqaatsumik allanngortinneqarsinnaasunngorlugit aaqqissuunneqarsimapput.

Inersimasunut innarluuterpassualinnut immikkoortortaq, Qaqortoq

Immikkoortortaq ASungaarteq@ paaqqinniffimmut atareerpoq, taannalu massakkut ataatsimik meeraateqarpoq innarluuterpaasualimmik. Immikkoortortaq illumi pisortanit attartukkamiippoq. Immikkoortortaq taanna ukiumut 2,5 mio. kr.-nik akeqarpoq. Paaqqinniffiup nammineq oqaatigaa illuutitigut sinaakkutassat pigineqartuuppata najugaqartut taamatut innarluutillit pingasut tigusinnaassagalarlugit.

Nivarsiaqqanut inuusuttunut arnanullu immikkut pisariaqartitalinnut immikkoortortaq, Sisimiut

Arnanut inuusuttunut/inersimasunut silassorippallaanngitsunut killissalersuinermillu ajornartorsiuteqartunut immikkoortortaq pisariaqartinneqarpoq. Arnat taakku innarluutilinnik paaqqinniffipianiissinnaanngillat, tassami pissusilersortarnerat najugartunut allanut nanertuutaasorujussuusinnaammat/akornusersuisoru-jussuusinnaammat innarliisorujussuusinnaallunilu.